

EESTI ARSTIDE LIIT
ESTONIAN MEDICAL ASSOCIATION

Lp. prof. Arvo Tikk
Tartu Ülikooli Närvikliinik

02.07.97

Nagu EAL volikogu 25. aprillil k.a. otsustas, hakkab EAL eetikakomitee tööle viieliikmelisena. Teatan Teile liikmete nimed ja kontaktandmed ja loodan, et olete nõus komitee töö organiseerimise enda peale võtma.

Eesti Arstide Liidu eetikakomitee liikmed:

1. Prof. Arvo Tikk, TÜ Närvikliinik
2. Prof. Ain-Elmar Kaasik, TÜ Närvikliinik
3. Dr. Viive Valge, Maarjamõisa Perearstikeskus, tel. 449 262, 449 244
4. Dr. Margit Venesaar, Tallinna Lastehaigla, tel. 22 525 948 (osak. juh. dr A. Levin)
kodune aadress: Sütiste tee 58-15, EE0034 Tallinn, tel. 22 521 930
5. Dr. Marina Kaarna, TÜ Tervishoiu Instituut, tel. 430 635

Kõigi nn. tehniliste probleemidega (trükitööd, paljundus, koosolekuruum jne.) palun lahkesti pöörduda EAL kontorisse Pepleri 32, tel./faks 430 029.

Lugupidamisega

Katrin Rehema
EAL peasekretär

EESTI ARSTIDE LIIT Reg. nr. 24018855

Pepleri 32
EE2400 Tartu

Tel./ fax
(27) 430 029

32 Pepleri Str.
EE2400 Tartu Estonia

Phone / fax
(372 7) 430 029

Ärakin dr. I. OROLE

TARTU ÜLIKOOL

NÄRVIKLIINIK

Pr. Tiiu Aro
Sotsiaalminister
Gonsiori 29
EE 0100 Tallinn

Tartus 21. aprillil 1997

Sotsiaalministrile pr. Tiiu Arole

Tartu Ülikooli ja EKMI inimuuringu eetikakomisjonid olid jaanuaris 1997 Tartus koos ja arutasid bioetikaalast olukorda Ecstis. Selgus, et juba teadustöö eetilise hindamise alal on tõsine vajadus tegevuse kooskõlastamiseks. Enamuse eetikakomiteede ülesanne maailmas on seotud teadustööde ekspertiisiga, siiski on vaja bioetika põhimõtteid juurutada ka igapäevasesse arstlikku tegevusse. Ajalehtedes aeg-ajalt esinevatest sõnavõttudest on näha selles küsimuses suurt arvamuste erinevust ja sageli maailmas aktsepteeritud seisukohtadest oluliselt erinevaid arvamusi või toimub "jalgratta leiutamine". Seoses organite siirdamise, kunstliku viljastamise, soo muutmise, kloonimise ja mitmete teiste probleemidega on eetika küsimused üha rohkem hakanud huvitama nii arste, õdesid kui ka avalikkust üldse.

Euroopa inimõiguste ja biomeditsiini konventsiooni vastuvõtmisega seoses on paljud arstiteadust haaravad põhimõtted täpsustunud ja võtmas seaduse iseloomu ning need vajavad igakülgset juurutamist ka Eestis. On vaja, et Eesti 4500 arsti oleks kõigest neist küsimustest informeeritud ja ka ravitöös lähtuksid ühtsetest eetilistest põhimõtetest. Selleks vajavad olemasolevad bioetikaalased deklaratsioonid, otsused jne. tõlkimist ja kõigile kättesaadavaks muutmist. Siis tekib meditsiini konsensus tervishoiu valdkonna eetika küsimustes.

Kõike seda tunnetades on Arstide Liit moodustanud 1996.a. oma eetikakomisjoni (mis pole siiski õiget rakendust seni leidnud), TÜ Kliinikum on moodustanud märtsis 1997 kliiniliste probleemide lahendamiseks eetikakomisjoni, samasuguse on moodustanud ka Tallinna Lastehaigla. Mõningal määral sellesuunalised on ka kvaliteedikomisjonid, näiteks Mustamäe haiglas jm. See kõik on tervitatav, kuid rahvusvaheline kogemus näitab ka, et sellega ei pea üle pingutama. Ebakompetentne tegevus võib head algatust diskrediteerida.

Kõigest ülaloesitatust lähtudes on aeg küps, et Ecstis luua vajalikud struktuurid bioetikaalase tegevuse koordineerimiseks ja juhtimiseks. Selleks võiks olla 1) bioetika nõunik ministeriumis 2) Bioetika Nõukogu (National Council on Bioethics). Seda ideed toetab ka Arstide Liit. Niisugused nõukogud või komiteed on loodud pea kõigis arenenud riikides ning nende on antud oluline koht teaduslike uurimistöö ja tervishoiuga seotud eetiliste probleemide lahendamisel. Komiteede loojaks erinevates riikides on olnud kas president, parlament, valitsus või kõige sagedamini tervishoiu ministerium. Nõukogu otsused üldiselt on soovituslikud, kuid mõningad seisukohad tuleks realiseerida kas ministeriumi käskkirjadena või seaduse eelnõudena.

Nõukogu tegevuse tagamiseks on vajalik tema tegevuse mõningane finantsiline toetamine. Minimaalne on komanderingute tasumine. Kõige rohkem tööd on sekretäril, teda oleks vaja rahaliselt stimuleerida. Arvesse tuleb ka koosolekutel osalemise tasustamine. Erinevates riikides on see lahendatud erinevalt:

finantseerimine sõltumatult otse riigieelarvost, ministeeriumi üldeelarve sees või oma eelarve ministeeriumis. Raha on vaja ka selleks, et tõlkida ja avaldada olulisemad bioeetikaalased dokumendid (Näitaks 1991.a. olid sellised eelarved Norras 5,5 milj. NOK, Prantsusmaal 800.000 F, Kanadas 375.000 \$, Inglismaal 200.000 L, Rootsis 1,2 milj. SEK.

Mina olen 1990 aastast seotud eetikakomisjoni tegevusega, bioeetika õpetamisega TÜ-s ja esindan ka Eestit Euroopa Nõukogu Bioeetika Komitees Strassbourgis. Seetõttu eetikakomisjonide koosolek volitas mind selles küsimuses praktilisi lahendusi otsima.

Lisatud on Bioeetika Nõukogu tegevuse põhimõtted ja võimalik struktuur. Kui see kõik on aktsepteeritav, esitaksin lähemas tulevikus nõukogu konkreetse koosseisu nimeliselt.

prof. Arvo Tikk
EN Bioeetika Komitee liige
TÜ Kliinikumi Eetikakomisjoni esimees

Bioetika Nõukogu tegevuse lähtelused.

Oma tegevuses Bioetika Nõukogu lähtub Euroopa inimõiguste ja biomeditsiini konventsioonist ja teistest bioetikaalastest dokumentidest ja Eesti seadustest.

Bioetika Nõukogu määrab 3 aastaks ametisse sotsiaalminister oma käskkirjaga. Nõukogu annab oma tegevusest aru Sotsiaalministeeriumile. Bioetika Nõukogu tuleb kokku vähemalt 2 korda aastas.

Nõukogu on otsustusvõimeline vähemalt poolte liikmete osalemisel. Nõukogu soovitusel peaks olema konsensusel alusel. Etikaalaste otsuste tegemisel tuleb arvestada meditsiinilisi, psühholoogilisi, sotsiaalseid, kultuurilisi ja filosoofilisi aspekte. Selle tõttu otsused ei saa alati olla absoluutselt ühesed, võimalikud on kompromissid, mis eetilisel on õigustatud lähtudes vähima kahju tekitamise põhimõtetest.

Üksikküsimuste lahendamiseks loob Bioetika Nõukogu töörühmi ja haarab kaasa spetsialiste väljaspool. Nõukogu otsused on üldiselt soovitusliku iseloomuga, mõnede otsuste realiseerimiseks esitatakse ministriumi käskkirjade projekte ja soovitusi seaduseelnõudesse.

Bioetika Nõukogu ülesandeks on:

- 1) Ühtsete bioetikaalaste seisukohtade loomine ja juurutamine Eesti tervishoiustöötajate seas.
- 2) Eesti inimõiguste etika komisjonide ja teiste bioetikaalaste komisjonide tegevuse koordineerimine.
- 3) Väljatöötatavate seaduseelnõude nõustamine bioetilisest aspektist.
- 4) Bioetika põhimõtete tutvustamine üldsusele ja vastavate materjalide publikatsioonide korraldamine.
- 5) Riigikogu ja valitsusasutuste bioetikaalane nõustamine.
- 6) Eesti esindamine rahvusvahelises bioetikaalas koostöös.

Eesti Bioetika Nõukogu koosseis.

Püstitatud ülesannete täitmiseks moodustatakse määramise korras sotsiaalministri käskkirjaga 11-liikmeline Eesti Bioetika Nõukogu (National Council on Bioethics)

Arvestades tegelikku olukorda Eestis ja ka lähematel aastatel rahvusvaheliselt aktuaalsemaid probleeme (siirdamine, kunstlik viljastamine ja embrüokaitse, geneetika) võiks nõukogu koosseis olla ligikaudu järgmine:

- 1) Esimees
- 2) Aseseimees
- 3) Sekretär
- 4) Tallinna inimuuringute eetikakomisjoni esindaja
- 5) Tartu inimuuringute eetikakomisjoni esindaja
- 6) Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna esindaja
- 7) Geneetika esindaja
- 8) Reanimatoloogia-transplantoloogia esindaja
- 9) Kunstliku viljastamise problemaatika esindaja
- 10) Arstide Liidu esindaja(d)
- 11) Mõne haigla eetikakomisjoni esindaja